

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 579/2022-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Prachová & Partners, s. r. o., Pribinova 20, Bratislava, v mene ktoré koná advokátka a konateľka JUDr. RNDr. Silvia Prachová, proti postupu Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 119/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 119/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava IV **prikazuje** v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 119/2020 konať bez zbytočných prietahov.
3. Okresný súd Bratislava IV **je povinný** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie **800 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **616,38 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 579/2022-15 z 27. októbra 2022 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručenú ústavnému súdu 14. júna 2022, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva

na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 119/2020. Súčasne navrhuje, aby jej ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľka sa návrhom doručeným okresnému súdu 17. júla 2020 domáhala rozvodu manželstva. Súd 29. septembra 2020 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý uhradila 2. októbra 2020, a na doplnenie návrhu v časti úpravy práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode, ktorý bol súdu doručený 8. októbra 2020. Dňa 11. decembra 2020 súd ustanovil maloletej opatrovníka na zastupovanie v konaní a v apríli 2021 nariadil pojednávanie na 6. október 2021 a zároveň vyzval sťažovateľku na predloženie potrebných dokumentov. Predmetné pojednávanie však bolo z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne zrušené a nový termín nebol určený. V novembri 2021 bol súdu doručený súhlas manželov s rozvodom a s konaním bez nariadenia pojednávania. V januári 2022 bola vec pridelená novému zákonnému sudcovi, ktorý v júni 2022 naradil termín pojednávania na 30. august 2022, na ktorom aj meritórne rozhodol a vydal vo veci rozsudok, ktorý dosiaľ nenadobudol právoplatnosť. Sťažovateľka, jej právna zástupkyňa a kolízny opatrovník sa bezprostredne po vyhlásení rozsudku vzdali práva podať odvolanie, odporca sa pojednávania nezúčastnil a rozsudok mu bol zaslaný do Talianska.

3. Sumarizujúc ústavnú sťažnosť, sťažovateľka namieta nečinnosť okresného súdu, v dôsledku ktorej dochádza k zbytočným prieťahom v napadnutom konaní. Zdôrazňuje, že vec niekoľkokrát urgovala a spolu s odporcom udelili súhlas s rozhodnutím bez pojednávania. Uvádza, že od podania návrhu uplynulo viac ako 20 mesiacov (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.), ale v konaní nebol uskutočnený žiaden relevantný procesný úkon, čím podľa nej došlo k porušeniu namietaných práv označených v bode 1 tohto nálezu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení chronologicky zhrnul priebeh konania a pripustil, že v ňom došlo k istému zdržaniu, ktoré odôvodnil zmenou zákonného sudcu, ako aj skutočnosťou, že ide o konanie s cudzím prvkom a doručovanie písomností je zdĺhavé. Vzhľadom na tieto okolnosti sa domnieva, že nedošlo k zbytočným prieťahom a navrhuje sťažnosti nevyhovieť.

5. Sťažovateľka vo svojej replike vyjadrila nesúhlas s argumentáciou okresného súdu a zotrvala na podanej ústavnej sťažnosti, pričom zdôraznila, že okresnému súdu trvalo deväť mesiacov, kým nariadil prvé pojednávanie, ktoré sa ani neuskutočnilo, a konanie až do meritórneho rozhodnutia trvalo vyše dva roky. Argumentuje, že išlo o skutkovo a právne nenáročnú vec a spolu s odporcom poskytli súdu plnú súčinnosť. Akcentuje, že konanie si vzhľadom na jeho predmet vyžaduje osobitný prístup a efektívne a čo najrýchlejšie prejednanie a rozhodnutie. Zmenu zákonného sudcu nepovažuje za dostatočný dôvod, aby dochádzalo k zásahu do ústavou garantovaných práv.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu.

K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

7. Napadnuté konanie sa nevyznačuje faktickou zložitou, aj keď možno pripustiť, že doručovanie písomností odporcovi (otec maloletej, pozn.), ktorý je cudzí štátny príslušník s trvalým pobytom v Taliansku, ho nepatrne predĺžilo. Ani z právneho hľadiska nejde o zložitú vec na posúdenie, obzvlášť ak manželia udelili súhlas s rozvodom.

8. Pokiaľ ide o význam sporu pre sťažovateľku, ústavný súd poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej v prípade konania o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu ide o prednostné konanie, ktoré si vyžaduje osobitný prístup súdu a ktoré patrí do kategórie tzv. citlivých konaní. Vzhľadom na svoju povahu má preto výsledok konania pre samotnú sťažovateľku nepochybne dôležitý význam.

9. K správaniu sťažovateľky treba uviesť, že podaním z 5. marca 2021 a 25. októbra 2021 žiadala o nariadenie termínu pojednávania a podaním z 25. januára 2022 žiadala o informáciu o stave konania, čo nepochybne preukazuje, že sa priebežne zaujímal o priebeh konania. Pozornosť ústavného súdu ale neušlo, že sťažovateľka sa pôvodne svojím návrhom domáhala „len“ rozvodu manželstva a až na výzvu súdu doplnila návrh v časti úpravy rodičovských práv a povinností k maloletej na čas po rozvode a rovnako až na základe výzvy súdu predložila dokumenty potrebné pre jeho rozhodnutie. V súhrne ale možno uzavrieť, že svojím konaním neprispela k celkovej dĺžke konania.

10. Naopak, podstatný podiel na celkovej dĺžke konania v dotknutej veci má súd. Z chronológie úkonov vyplýva obdobie nečinnosti súdu od decembra 2020 do apríla 2021, ktoré po zrušení termínu pojednávania v októbri 2021 plynulo trvalo až do júna 2022, čo po sčítaní predstavuje 18 mesiacov nečinnosti. Napokon aj samotný predseda okresného súdu v oznámení o prešetrení sťažnosti z 27. mája 2022 uznal túto za dôvodnú, na druhej strane však treba poznamenať, že v nadväznosti na túto sťažnosť súd určil vo veci termín pojednávania, na ktorom meritórne rozhodol, čo viedlo k náprave a urýchlenému skončeniu konania.

11. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľky, kvalifikoval nečinnosť okresného súdu ako relevantné prietahy, deklaroval ich porušenie a podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ústavnej sťažnosti vyhovel (bod 1 výroku).

V.

Príkázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

12. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku), aj keď samotná sťažovateľka toto nenavrhol, pretože predmetná vec v čase rozhodovania ústavného súdu nie je

právoplatne skončená a okresný súd bude musieť realizovať doručovacie úkony, resp. po právoplatnosti rozhodovať o trovách konania.

13. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadosťučinenia (5 000 eur). Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Berúc do úvahy konkrétne okolnosti prejednávaneho prípadu, najmä nečinnosť okresného súdu v trvaní 18 mesiacov, ako aj význam sporu pre sťažovateľku, ale aj celkovú spoločenskú situáciu v období pandémie, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 800 eur (bod 3 výroku) a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (bod 5 výroku). Ústavný súd zohľadnil aj skutočnosť, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť len 18 dní po doručení odpovede predsedu okresného súdu, a neposkytla tak žiadnu príležitosť tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (m. m. I. ÚS 21/99, I. ÚS 56/08). Taktiež ústavný súd prihliadol na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu už bolo v predmetnej veci meritórne (hoci neprávoplatne) rozhodnuté. Ústavný súd zastáva názor, že už samotné deklarovanie porušenia uplatnených práv, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok.

VI.

Trovy konania

14. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli právnym zastúpením (bod 4 výroku). Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2022 je 193,50 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za tri úkony právnej služby, a to prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti, podanie vyjadrenia (3 x 193,83 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (3 x 11,63 eur) predstavuje sumu 616,38 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 1. decembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu